

‘Schokkend dat lera

‘Leraren hebben een voorbeeldfunctie. Daarom vind ik het des te schokkender dat leraren onderling ook pesten! En ondertussen leerlingen bijbrengen dat ze niet moeten pesten!’ Dat zegt gedragsdeskundige Kees van Overveld over het feit dat niet alleen leerlingen worden gepest op school, maar ook leraren.

Voor zijn boek *Groepsplan gedrag in het voortgezet onderwijs* deed Van Overveld, coördinator van het Expertisecentrum Gedrag bij het Seminarium voor Orthopedagogiek (Hogeschool Utrecht), literatuuronderzoek naar pesten. ‘Natuurlijk weet ik dat pesten op de werkvloer voorkomt, maar toch was ik geschokt dat het ook in het onderwijs gebeurt. We hebben het hier over mensen die zelf kinderen leren om niet te pesten, die zelf normen en waarden overdragen! Ik sprak een slachtoffer die me vertelde dat de collega die haar het ergst pestte, in de teamvergadering vroeg om materialen om pesten in de klas tegen te gaan. Hoe cru is dat!’

BUITENSLUITEN

Uit een peiling die onderwijsblad *Didaktief* en onderzoeksbureau Regioplan begin dit jaar hielden (175 respondenten), blijkt dat acht procent van het onderwijspersoneel gepest wordt. Zeven procent

HULP EN INFORMATIE

Onderwijswerknemers die gepest worden, kunnen hulp zoeken bij CNV Onderwijs: belangenbehartiging@cnvo.nl of (030) 751 10 03. Daarnaast is er veel informatie beschikbaar op www.arbocataloguspo.nl en www.arbocatalogusvo.nl. De cao's voor de verschillende onderwijssoorten (te vinden op www.cnvo.nl → arbeidsvoorwaarden) bevatten ook passages over het voorkomen van agressie, discriminatie en pesten, risico-inventarisaties en het verplicht aanstellen van preventie- of veiligheidsmedewerkers.

reageerde neutraal op deze vraag en vijftien procent weet het niet. Dit is overigens aardig in lijn met andere sectoren, want uit de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden 2013 blijkt dat op de hele arbeidsmarkt zeven procent van de werknemers gepest wordt. Vooral roddelen en twijfelen aan elkaars expertise blijken veel voor te komen, meldt *Didaktief*. Maar ook buitensluiten, stoken, grappen maken over de ander, elkaar het werk bemoeilijken, vervelende klussen steeds bij dezelfde persoon neerleggen zijn pestmethoden. 38 procent gaf aan dat er factoren spelen die de sfeer in het team onder druk zetten. Werkdruk staat daarbij op nummer 1, maar ook wisselingen van personeel en problemen gerelateerd aan het management spelen een rol. Op de stelling *De school doet genoeg om pesten onder teamleden tegen te gaan* zegt 37 procent (zeer) mee eens, 55 procent weet het niet en de rest is het (zeer) oneens. 46 procent geeft aan de schoolleiding erop toeziet dat er geen ruimte is voor pesten onder collega's. Slechts 12 procent van de scholen heeft een gedragsprotocol voor personeel.

WREVEL

Kees van Overveld plaatste een oproep op Twitter en LinkedIn om

ren zelf ook pesten!’

ervaringsverhalen te horen. Hij ontving tien e-mails van gepeste leraren, zowel in primair als voortgezet onderwijs. Van hen wilde er slechts drie hun verhaal persoonlijk vertellen. De anderen wilden geen oude wonden openrijten en geen nieuwe nachtmerries krijgen. Van Overveld verhaalt over een slachtoffer: ‘Ze werkte al lang in het voortgezet onderwijs, maar was op deze school betrekkelijk nieuw in een heel hecht team. De docenten daar waren zo close met elkaar, dat ze elkaar echt alles vertelden. Mijn gesprekspartner deed daar tot op zekere hoogte aan mee, maar wilde ook dingen voor zichzelf houden. Dat vonden de anderen maar belachelijk. Ze suggereerden dat ze iets te verbergen had en gingen haar buitensluiten. Als ze binnenkwam, verstomden de gesprekken, hielden ze op met eten en liepen weg. Het tweede dat speelde was dat deze leerkracht kampte met lichamelijke klachten en moeheid. Ze moest regelmatig verzuimen of halverwege de dag naar huis, waardoor anderen haar klassen moesten overnemen. De collega’s hadden dus last van haar. Eerst was daar nog wel begrip voor, maar uiteindelijk sloeg dat om in wrevel en onbegrip. Ze begonnen te zeggen dat ze deed alsof, profiteerde en lui was. Toen er uiteindelijk een diagnose kwam en ze inderdaad een ziekte bleek te hebben, geloofden ze haar niet.’

MENTAAL DRIJFZAND

‘Ze is er uiteindelijk aan onderdoor gegaan, zit al enige tijd ziek thuis, heeft nog steeds nachtmerries en andere klachten’ vertelt Van Overveld. Ze heeft wel geprobeerd het bespreekbaar te maken bij de directie en de bedrijfsarts, maar die bagatelliseerden het. En dat gebeurt wel vaker. Dan wordt er gezegd: ‘Joh, je bent volwassen, je bent leraar, daar kun je samen toch wel uitkomen? Je kunt er toch wel een halt aan toeroepen?’ Nou, nee dus. Je komt in een soort mentaal drijfzand terecht. Eerst denk je: ‘Goh, wat een onaardige collega’s’, dan ga je zelf ook geloven dat je incompetent en oncollegiaal bent. Pas veel later ontdek je hoe het echt zit.’

DOSSIEROPBOUW

In het onlangs afgesproken *Actieplan Sociale Veiligheid op scholen* van de PO-Raad en VO-raad staat een aanpak voor pesten. Van Overveld: ‘Maar geen woord over gepeste leraren! Sinds 2012 staat pesten volop in de belangstelling, zeker sinds er kinderen zelfmoord plegen omdat ze gepest worden. Maar het pesten van leraren onderling is volstrekt onderbelicht. Onlangs is er media-aandacht voor geweest, maar de reacties daarop vanuit het onderwijs zijn hoogstens verbaasd, niet verontwaardigd.’ Van Overveld wijst er op dat directies wettelijk verplicht zijn een veilige werkplek te garanderen en goed werkgeverschap te laten zien. Ze moeten aantoonbaar iets doen als er personeelsleden worden gepest. Dit staat onder meer in de *Arbowet*, waarin pesten wordt beschreven als psychosociale arbeidsbelasting. ‘Om te beginnen moet de directeur gaan praten met beide partijen. Ze aan een tafel zetten en vragen er onderling uit te komen, werkt niet in een dergelijke situatie van machtsongelijkheid. Wat wel werkt is een corrigerend gesprek met de pester en een hulpverlenend gesprek met het slachtoffer. Ik zou gepeste leraren ook dringend adviseren een dossier op te bouwen: als je steeds mondeling van je directeur hoort dat je incompetent bent, vraag hem maar om het zwart op wit te stellen. Dan heb je iets in handen.’

Ciska de Graaff